

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مرکز مطالعات علم و دین
مدرسه علوم پزشکی باقیادها

دانشگاه اسلامی مدینه

مقدمه‌ای بر افشای خطاهای پزشکی (Introduction to Medical Error Disclosure)

مؤلفین: دکتر مهدی مصری- دکتر محمد جمالیان- دکتر حسین سکوت‌آرانی
زیر نظر: دکتر اردشیر شیخ آزادی- دکتر فخرالدین تقدسی نژاد- دکتر جمال اخوان مقدم
با همکاری: اسلام آقاپور

سرشامه: مصری، مهدی،
عنوان و نام پدیدآور: مقدمه‌ای بر افشای خطاهای پزشکی - (Introduction to Medical Error Disclosure) / تألیف کنندگان
مهدی مصری، محمد جمالیان، حسین سکوت‌آرانی، با همکاری اسلام آقاپورا زیر نظر اردشیر شیخ‌آزادی، فخرالدین تقدسی‌نژاد.
مشخصات نشر: تهران: انتشارات رسانه تخصصی، ۱۳۹۰.

مشخصات ظاهری: ۱۲۸ ص.

شابک: 978-600-5805-79-6

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: انتباه‌های پزشکی

موضوع: پزشکان -- خطای شخصی

موضوع: اخلاق پزشکی

شناسه افزوده: جمالیان، محمد

شناسه افزوده: سکوت‌آرانی -

شناسه افزوده: آقاپورا، اسلام

شناسه افزوده: شیخ‌آزادی، اردشیر، ناظر

شناسه افزوده: تقدسی‌نژاد، فخرالدین، ناظر

شناسه افزوده: عنوان مقدمه، جمال

رده بندی کنگره: ۶۱۰/۷۹۱۸۸/۷۹۱۸۸

رده بندی دبیری: ۶۱۰

شماره کتابشناسی ملی: ۲۵۶۳۳۶۱

● نشانی: خیابان نوفل لوشاتو، نرسیده به تقاطع ولیمصر، خیابان رازی، پلاک ۳۹، واحد ۲

انتشارات رسانه تخصصی تلفن: ۶۶۷۳۷۳۳۲-۶۶۷۳۷۱۱۳-۶۶۷۳۷۰۹۰۹-۰۹۱۲۳۰۴۹۱

مقدمه‌ای بر افشای خطاهای پزشکی

- مؤلفین: دکتر مهدی مصری - دکتر محمد جمالیان - دکتر حسین سکوت‌آرانی
- زیر نظر: دکتر اردشیر شیخ‌آزادی - دکتر فخرالدین تقدسی‌نژاد - دکتر جمال اخوان‌مقدم
- با همکاری: اسلام آقاپورا
- تیراژ: ۵۰۰
- نوبت چاپ: اول ۱۳۹۰
- شابک: ۶-۷۹-۵۸۰۵-۶۰۰-۹۷۸
- قیمت: ۳۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

مقدمه ۷

فصل اول

کلیات

مقدمه ۱۱

تعریف خطا (Error) ۱۲

بار انسانی و مالی ناشی از خطاهای پزشکی در نظام سلامت ۱۳

مکانیسم‌های ایجاد خطا ۱۴

طبقه‌بندی انواع خطاهای پزشکی ۱۶

نظام‌های گزارش‌دهی خطا (Error reporting systems) ۱۹

نظام تحلیل گزارش‌های خطا ۲۱

اثرات روحی-روانی بروز خطاهای پزشکی بر کادر پزشکی ۲۲

نحوه برخورد با خطاهای پزشکی ۲۳

افشای خطاهای پزشکی ۲۴

چالش‌های موجود در افشای خطا ۲۷

فصل دوم

انواع خطاهای پزشکی و حقوق بیمار

۳۳مقدمه
۳۴مسئولیت حرفه‌ای از دیدگاه پزشکی قانونی
۳۵قصور پزشکی
۳۹مشکلات مربوط به دلایل
۴۱افشاء اسرار بیماران
۴۶رضایت شخصی بیمار
۴۸اطلاعات
۵۰داوطلب بودن
۵۱صلاحیت
۵۱رسیدگی به قصور روانپزشکان
۵۷روش‌های پیشگیری از بروز قصور پزشکی
۵۸نمونه‌های از قصور روانپزشکان

فصل سوم

افشای خطاهای پزشکی از دیدگاه پزشکان و بیماران

۶۵بررسی دیدگاه پزشکان در خصوص افشای خطای پزشکی
۶۵مقدمه
۶۷روش‌شناسی
۶۸یافته‌ها
۶۸وقوع خطا
۶۸دیدگاه پزشکان در خصوص افشای خطای پزشکی
۶۹دیدگاه پزشکان در خصوص اطلاع‌رسانی وقوع خطا به سایرین
۶۹دیدگاه پزشکان در خصوص پیگیری قضایی بیمار بدنبال افشای خطای پزشکی
۷۰دیدگاه پزشکان در خصوص علل عدم افشای خطای پزشکی

مقایسه دیدگاه پزشکان در خصوص افشای خطای پزشکی از لحاظ جنس، گروه	
سنی و نوع تخصص پزشکی	۷۰
بحث و نتیجه‌گیری	۷۰
منابع	۷۹
نگرش بیماران در خصوص بازگرددن خطاهای پزشکی	۸۱
افشای خطای پزشکی از نقطه نظر بیماران	۸۳
مقایسه نقطه نظرات بیماران در رابطه با افشای خطای پزشکی از لحاظ جنس	۸۴
مقایسه نقطه نظرات بیماران در رابطه با افشای خطای پزشکی از لحاظ سن	۸۵
مقایسه نقطه نظرات بیماران در رابطه با افشای خطای پزشکی از لحاظ سطح تحصیلات	۸۶
منابع	۹۵

فصل چهارم

خطاهای پزشکی از دیدگاه اقتصاد سلامت، نحوه برخورد با خطاهای پزشکی

کیفیت خدمات درمانی و رضایتمندی بیماران	۹۹
اپیدمیولوژی خطاهای پزشکی	۱۰۱
هزینه‌های اقتصادی خطاهای پزشکی	۱۰۲
نحوه برخورد با خطاهای پزشکی	۱۰۳
جایگاه بیماران در موضوع افشای خطای پزشکی	۱۰۳

فصل پنجم

اخلاق اسلامی: مبنای رابطه پزشک و بیمار (رویکردها، رفتارها، ساختارها)

الگوهای ارتباطی در سازمان بیمارستانی	۱۰۷
ویژگیهای ارتباط موفق	۱۰۷
روشهای ارتباط پزشک با بیمار	۱۰۹
ناکارآمدی پزشک در سازمان بیمارستانی	۱۱۰
اخلاق پزشکی در سازمان بیمارستانی	۱۱۱

۱۱۳.....	خصوصیات یک پزشک خوب.....
۱۱۴.....	پزشکی در منظر عام و بیماران.....
۱۱۶.....	راه‌حل‌های معضلات اخلاق پزشکی.....
۱۱۹.....	مبنای تصمیم‌گیریهای اخلاقی در طب.....
۱۲۰.....	منابع.....
۱۲۱.....	فهرست منابع.....

www.ketab.ir

مقدمه

در دو دهه گذشته موضوع خطاهای پزشکی به یکی از دغدغه‌های جامعه پزشکی و بیماران تبدیل شده است. علیرغم پیشرفتهای شگرف دانش پزشکی و تکنولوژیهای نوین قرن بیست و یکم خطاهای پزشکی همچنان در سراسر دنیا رخ می‌دهند. در کشور ما نیز پرونده‌های شکایت از پزشکان و کادر درمانی بخش مهمی از مراجعات محاکم دادگستری، سازمان پزشکی قانونی و سازمان نظام پزشکی را تشکیل می‌دهند و همه روزه تعدادی از پزشکان، پرستاران و پرسنل کادر درمانی در این سازمانها و دادسرای ویژه رسیدگی به جرائم پزشکی درگیر پاسخگویی به اتهام تقصیر و کوتاهی در امر تشخیص و درمان هستند. پزشکان و مسئولان بیمارستانها، از ترس دعاوی قصور پزشکی از فاش‌سازی هر نوع خطای پزشکی واهمه داشته و یا احتیاط می‌کنند. مردم با آگاهی و وسواس بیشتری در مورد نوع بیماری خود، راههای تشخیص و درمان آن، سیر بیماری و عوارض قابل انتظار سوال می‌کنند و در مواردی که نتیجه مورد انتظار عایدشان نشود و یا نتیجه وعده داده شده محقق نگردد و نیز به هنگام وقوع فوت بیمار یا بروز نقص عضوی و عوارض احتمال بروز خطای پزشکی در ذهن بسیاری از آنها نقش می‌بندد. شرکتهای بیمه گر نیز در این رهگذر با دریافت حق بیمه قابل قبول به ارائه بیمه‌نامه مسئولیت حرفه‌ای می‌پردازند ولی در صورت تکرار محکومیت خود را نسبت به افزایش چند برابری حق بیمه محق خواهند دانست، ضمن آنکه

شرایط خاصی برای ایفای تعهدات خود تدوین می‌کنند و معمولاً با افشای خطای پزشکی نیز موافق نیستند.

با این همه هنوز قاطبه مردم به پزشکان خود اعتماد کامل و یا مطلوب دارند و بنظر می‌رسد با اتخاذ راهکارها و رویکردهای هوشمندانه و صادقانه‌ای بتوان از مخدوش شدن اعتماد آنان جلوگیری و به بازسازی و تقویت ارتباط میان پزشک و بیمار پرداخت. یکی از این رویکردهای جامع و نوآورانه که می‌تواند در تقویت رابطه پزشک و بیمار و برانگیختن حس اعتماد بیمار مؤثر باشد آگاه کردن هوشمندانه بیمار از خطایی است که در مورد او اتفاق افتاده است. بسیاری از خطاها هیچگونه آسیبی به بیمار نمی‌زنند و از نظر قضایی نیز قابل پیگرد نخواهند بود با این حال پزشک باید چگونه این خطاها را برای بیمار توضیح دهد که موجب سوءتفاهم و سوءتعبیر نگردد و یا در مورد خطاهای عمده و قصور و تقصیر پزشکی مصلحت بیمار و پزشک معالج و جامعه پزشکی کدام است و اخلاق پزشکی چه حکم می‌کند؟ دیدگاه پزشکان و بیماران در این زمینه چیست؟ عواقب هر کدام از این راهها به کجا ختم می‌شود؟ اینها سوالاتی هستند که دستیاران پزشکی قانونی ما در دو سال گذشته دستمایه تحقیق و پژوهش قرار داده و سعی کرده‌اند به تالیف کتاب حاضر باب ورود به مسیری برای یافتن پاسخهای مناسب آنها را پیدا نمایند. از آنجا که این تلاش در کشور ما اولین گام در این مقوله است در نوع خود تلاشی بسیار ارزشمند است. هر چند که موضوع خطاهای پزشکی و چگونگی افشای آن گستره بسیار وسیعی برای تحقیقات بیشتر و تضارب آراء متخصصین و صاحب‌نظران خواهد بود.

دکتر اردشیر شیخ آزادی

دانشیار دانشگاه علوم پزشکی تهران

رئیس دانشگاه علوم پزشکی لرستان

آبان ماه ۱۳۹۰